

МІЖНАРОДНИЙ ВАЛЮТНИЙ ФОНД

к. політ. н. Н.В.Лепська

План

- 1. Історія створення МВФ
- 2. Структура та основні засади діяльності
- 3. Як працює МВФ

МВФ (International Monetary Fund) – міжурядова фінансово-кредитна організація, яка має статус спеціалізованого закладу ООН, покликана сприяти подоланню кризових явищ, забезпечувати стабільний розвиток світу економіки.

*Історія створення МВФ.
Бреттон-Вудська та Ямайська
системи*

Вперше міжнародно-правове закріплення «системи золотого стандарту» було здійснене шляхом підписання багатосторонньої угоди на Міжнародній конференції в Парижі у 1867 р.

Після початку Першої Світової війни держави почали масову, не покритую золотими запасами, емісію паперових грошових знаків (введення в обіг нових паперових грошей), як наслідок, – паритет валют був зведений на нівець. Більшість держав призупинили обмін своїх національних валют на золото і встановили примусовий курс.

Деякі країни Західної Європи (Велика Британія, Франція, Німеччина, Бельгія, Нідерланди та ін.) почали запровадження системи *«золото-зливкового стандарту»* - перехідної форми золотого стандарту або *«урізаної»* системи золотого стандарту

у 1922 р. на **Генуезькій міжнародній економічній конференції** - міжнародна угода, яка юридично закріпила систему **«золото-девизного стандарту»** (іноді називають **Генуезькою системою**), яка функціонувала за такими принципом: **міжнародним засобом платежу виступали іноземні валюти (девизи) та золото**

Система «золото-девiзний стандарт» (1922-1928) визнавала 2 грошовi одиницi, якi застосовувались у мiжнародних розрахунках:

- 1) iноземну валюту провiдних країн свiту, де iснувала система золото-зливкового стандарту та 2) золото.**

Iноземна валюта, призначена для мiжнародних розрахункiв як платiжний засiб почала називатися девiзами, а система – золото-девiзною. Але з 1928 року провiднi держави почали вiдмовлятися вiд цiєї системи через фiнансову кризу. **Напередоднi Другої свiтової вiйни не залишилося жодної стабiльної валюти.**

З 1941 року провідні спеціалісти зі США, Великої Британії та інших країн, почали думати над концепцією **нової міжнародної валютно-фінансової організації та нової системи міжнародних валютних відносин**. Серед усіх концепцій найбільш прийнятними стали **план стабілізаційного фонду**, розроблений начальником відділу валютних досліджень міністерства фінансів США Гаррі Декстером Вайтом, та план британського економіста Джона Мейнарда Кейнса у формі **міжнародного клірингового союзу**

Учасники конференції в Бретон-Вудсі, 1944 р.

Гаррі Декстер Вайт
(1892-1948)
- американський
економіст, автор
проекту створення
Міжнародного
Валютного Фонду.

Джон Мейнард
Кейнс
(1883-1946) -
англійський
економіст, співавтор
проекту створення
МВФ

На Бреттон-
Вудській
конференції
Об'єднаних Націй
по валютно-
фінансових питань
22 липня 1944 року
було розроблено
основи угоди -
Хартія МВФ

Mount Washington Hotel, місце проведення
конференції

Остаточний варіант угоди перші 29 держав підписали **27 грудня 1945 р.** - офіційна дата створення МВФ – першої міжнародної валютно-кредитної організації.

Почав фактично працювати з **1 березня 1947 р.**

Бреттон-Вудська система змінила фінансову систему, що базувалася на "золотому стандарті".

Принцип Б.-В. валютної системи - функція світових грошей залишалася за золотом, проте масштаби його використання у міжнародних валютних відносинах значно знижувалися, а як міжнародний платіжний засіб у міжнародному обороті вводився долар США. Для пом'якшення криз окремих валют держави видавали один одному кредити через МВФ.

Б.-В. валютна система являла собою систему міждержавного **золото-доларового стандарту і ставила долар США в привілейоване становище, завдяки чому США могли погашати свої борги не золотом, а доларами.**

Одна з вимог Б.-В. валютної системи, як і системи золотого стандарту, - **дотримання принципу фіксованих валютних курсів**, що мало важливе для розвитку зовнішньої торгівлі. Офіційні курси валют встановлювалися через **визначення їхнього золотого вмісту (масштабу цін) і відповідно до цього твердо фіксувалися щодо долара.**

Долар, функціонуючи як золотий стандарт, прирівнювався до золота за певним паритетом з урахуванням фіксації ринкової ціни золото: вміст долара = 0,888 г золота; ціна однієї унції (31,1 г) золота – 35 доларів
Важливою нормою Б.-В. системи була **заборона вільної (приватної) купівлі-продажу золота**. Ці операції могли здійснюватися лише на рівні центральних банків на основі **фіксованої ціни – 35 дол. за одну унцію**. Ця норма була спрямована на **забезпечення відповідної стабілізації валютної системи.**

Підсумки Бреттон-Вудської конференції

1. Підписання створення МВФ
2. Створення Міжнародного банку реконструкцій та розвитку (одна з 5 інституцій Групи Світового Банку)
3. Підписана Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ), яка проіснувала до 1994 р. Потім – створення Світової організації торгівлі (СОТ)
4. Оформлена третя світова валютна система. Встановлені правила організації світової торгівлі, валютних, кредитних і фінансових відносин

Форт Нокс – сховище золота в США

Б.-В. система могла існувати лише до того часу, поки золоті запаси США могли забезпечувати конверсію зарубіжних доларів у золото. Але кількість золота в США стрімко падала: з 1949 по 1970 золоті запаси США скоротилися з 21 800 до 9838,2 тонни — більш ніж удвічі. Можливості для обміну доларів на золото були всіляко обмежені: він міг здійснюватись лише на офіційному рівні і лише в одному місці – у Казначействі США.

1965 – генерал де Голь пред'явив США до обміну на золото 1,5 млрд дол – перший прецедент краху Б.-В. системи

1971 р. США повністю втратили свою здатність здійснювати обмін доларів на золото за фіксованою ціною і таким чином утримувати його функцію міжнародної резервної валюти.

15 серпня 1971 р. Р. Ніксон ухвалив рішення **про припинення конвертованості долара в золото.**

Відхід від одного з визначальних принципів Бреттон-Вудської системи означав її фактичний крах та відповідну зміну сил у світовій економіці.

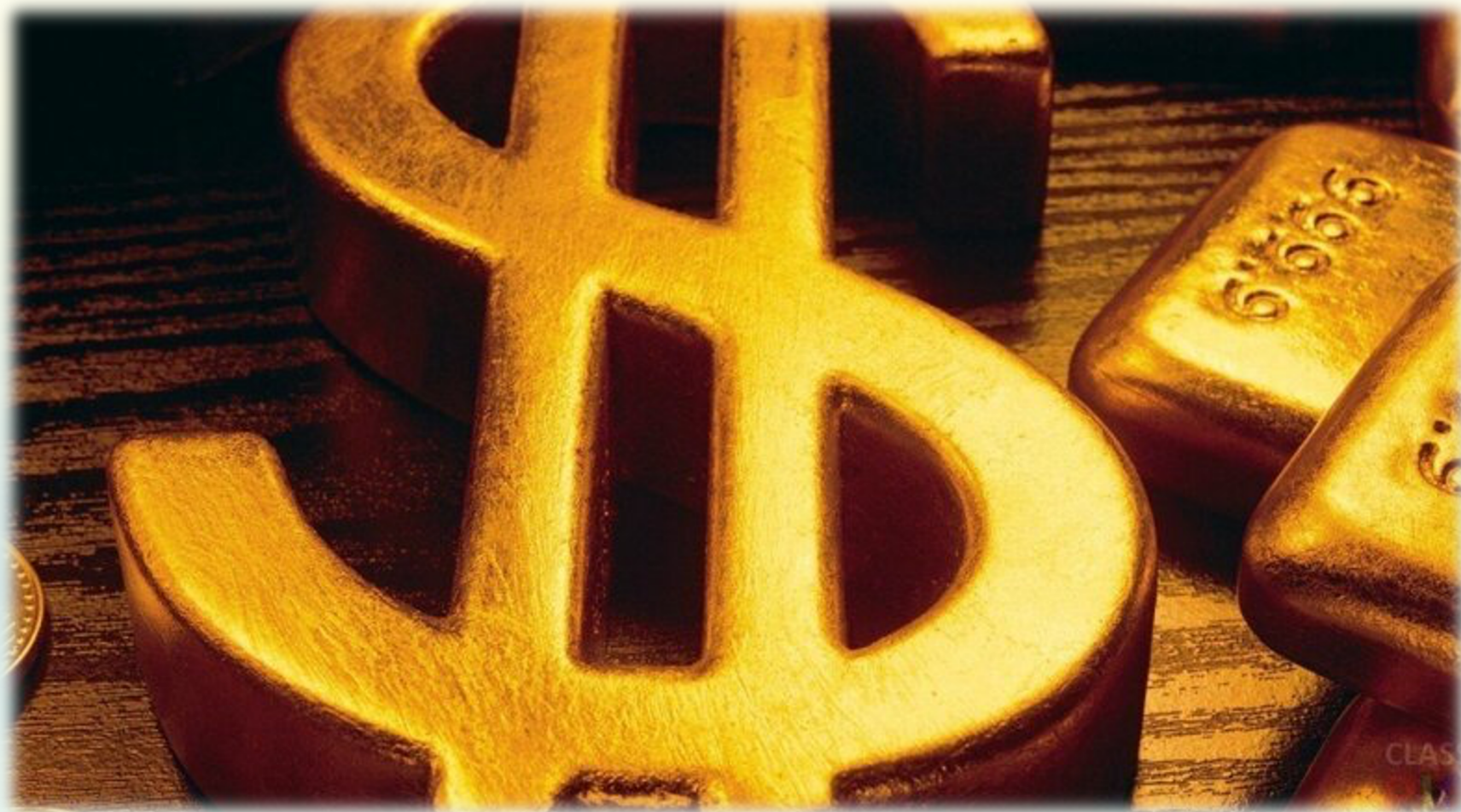

Ямайська світова система (з 1975):

- 1. Офіційно скасований золотий стандарт та золоті парітети;**
- 2. Зафіксована демонетизація золота: центральним банкам дозволяється продавати і купувати золото як звичайний товар за ринковими цінами;**
- 3. Держави можуть самостійно визначати режим формування валютного курсу з декількох варіантів;**
- 4. Надання повноважень МВФ з нагляду за валютною політикою країн-членів.**

Структура та основні засади діяльності МВФ

МВФ - спеціалізована установа ООН, зі штаб-квартирою у Вашингтоні, США. Об'єднує 190 держав, а в його структурах працюють 2500 осіб з 133 країн.

МВФ надає короткі середньострокові кредити всім країнам-членам при дефіциті платіжного балансу держави.

Фінансова допомога гарантується при виконанні всіх вимог та рекомендацій від представників МВФ.

Специфіка МВФ

порівняно з іншими міжурядовими організаціями полягає у виконанні ним одночасно функцій

- ❖ регулювання,**
- ❖ фінансування,**
- ❖ нагляду та**
- ❖ консультування держав- членів у сфері валютно-фінансових відносин.**

Основними цілями діяльності МВФ є:

- ✓ сприяння міжнародному співробітництву у валютно-фінансовій сфері;
- ✓ сприяння розширенню та збалансованому зростанню міжнародної торгівлі, досягненню високого рівня зайнятості та реальних доходів держав-членів;
- ✓ забезпечення стабільності валют, підтримка впорядкованих валютних відносин та запобігання знеціненню національних валют з метою отримання конкурентних переваг;
- ✓ допомога у створенні багатосторонніх систем розрахунків між державами-членами, а також усунення валютних обмежень;
- ✓ надання державам-членам Фонду коштів у іноземній валюті з метою усунення диспропорцій у їх платіжних балансах.

Основні функції МВФ:

1. Надання рекомендацій державам-членам щодо вжиття заходів політики, які можуть допомогти в досягненні макроекономічної стабільності, прискоривши тим самим економічне зростання і скоротивши бідність.
2. Тимчасово надання державам-членам фінансування для допомоги їм у вирішенні проблем платіжного балансу, які включають обставини, коли ці країни відчувають нестачу іноземної валюти, оскільки їх зовнішні платежі перевищують їх надходження в іноземній валюті.

3. Пропозиція технічної допомоги та підготовка кадрів країнам, на їхнє прохання, для сприяння їм в накопиченому досвіду і знань, і розвитку інститутів, необхідних для проведення обґрунтованої економічної політики.
4. Стабілізація основних обмінних курсів.
5. Збір і публікація міжнародної фінансової статистики.

Найважливішим завданням фонду є **регулювання балансу валютно-фінансової взаємодії країн один з одним, а також запобігання передумовам виникнення кризових ситуацій, контроль над рівнем інфляції, ситуацією на валютному ринку.** Вивчення фінансових криз минулих років показує, що країни, перебуваючи в такому становищі, стають залежними одна від одної, а проблеми різних галузей однієї країни можуть позначатися на стані даного сектора іншої країни, або негативно вплинути на ситуацію в цілому. МФВ у цьому випадку **здійснює нагляд та контроль, а також надає своєчасну фінансову допомогу, що дозволяє країнам проводити необхідну економічну та валютну політику.**

Вищий керівний орган МВФ – **Рада керуючих**, в якій кожна країна-член представлена керуючим і його заступником. Зазвичай – це міністри фінансів або керівники центральних банків.

Повноваження:

- ✓ вирішення ключових питань діяльності Фонду
- ✓ внесення змін до Статей Угоди
- ✓ прийняття і виключення країн-членів
- ✓ визначення і перегляд їх часток в капіталі (квот)
- ✓ вивчення умов та прийняття нових членів
- ✓ укладання договорів про співробітництво з міжнародними організаціями.
- ✓ вибори виконавчих директорів.

Керуючі збираються на сесії 1 раз на рік, але водночас можуть проводити засідання в будь-який час.

Оперативною діяльністю Фонду керує **Виконавча рада (Директорат)**, яка відповідає за поточні справи, і складається з 24 виконавчих директорів, які призначаються кожні 2 роки і Директора-розпорядника.

Директорів призначають 8 країн із найбільшими квотами у Фонді — Сполучені Штати, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Китай, Росія та Саудівська Аравія.

Інші країни організовані до 16 груп, кожна з яких вибирає по одному виконавчому директору. **Разом із Нідерландами, Румунією та Ізраїлем Україна входить до Голландської групи країн.**

Першим директором-розпорядником МВФ був Каміль Гутт, бельгійський економіст і політик, экс-міністр фінансів, який очолював Фонд із травня 1946 до травня 1951 року.

МВФ очолює директор-розпорядник (наразі – Кристиліна Георгієва) , який є керівником персоналу МВФ та головою Виконавчої ради.

Директору-розпоряднику у його роботі допомагають перший заступник директора-розпорядника та три заступники директора-розпорядника.

Міжнародний валютний і фінансовий комітет МВФК

Він складається з **24 керуючих МВФ** і збирається на сесії двічі на рік. Цей комітет є **дорадчим органом Ради керуючих** і не має повноважень для прийняття директивних рішень. Але він **виконує важливі функції** –

- ✓ спрямовує діяльність Виконавчої ради
- ✓ формує стратегічні рішення, які відносяться до світової валютної системи і діяльності МВФ
- ✓ вносить на розгляд Раді керуючих пропозиції про внесення поправок до статей Угоди МВФ.
- ✓ підготовки доповідей Раді керуючих з питань функціонування міжнародної валютнофінансової системи,

Другим дорадчим органом є **Об'єднаний комітет МВФ і МБРР**. Комітет є спільним органом Фонду і МБРР на рівні міністрів Ради керуючих МВФ і МБРР. Цей комітет має набагато менше значення ніж Міжнародний валютно-фінансовий комітет і обмежене коло повноважень. **Його створення було обумовлено вимогою держав-членів, що розвиваються, які не мали значного впливу на Фонд через Міжнародний валютно-фінансовий комітет Фонду**. Практично до його функцій входять дослідження процесу розвитку економіки, надання рекомендацій і підготовка доповідей Раді керуючих, Фонду і МБРР щодо усіх питань із залучення реальних ресурсів до країн, що розвивається.

Як працює МВФ?

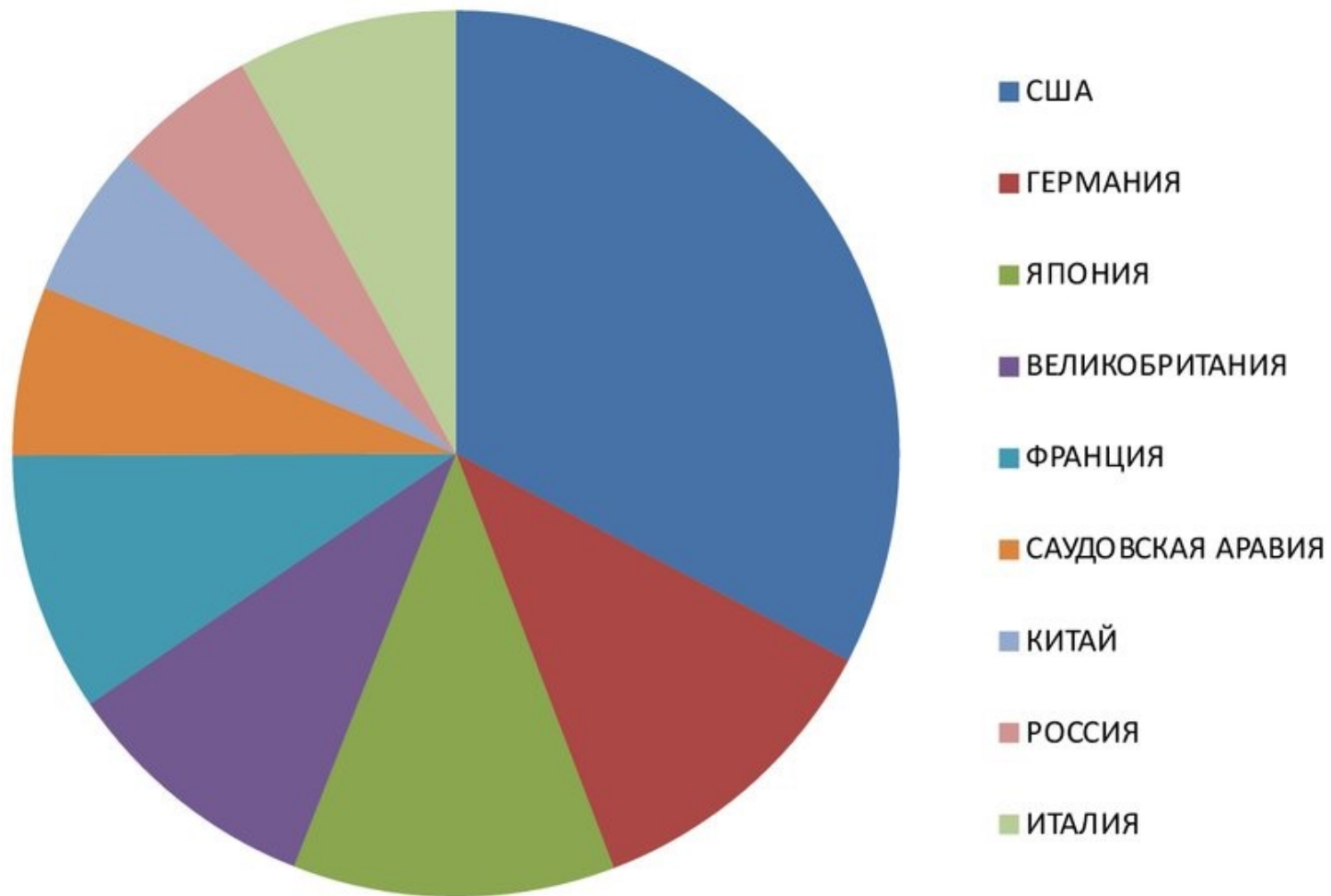
Для того, щоб рішення МВФ відображало інтереси якомога більшої кількості держав, тобто рішення було правомочним (ст. XII розділу «II») встановлено, що кворум будь-якого засідання **ради керуючих** складає більшість керуючих, які мають не менше $\frac{2}{3}$ від загального числа голосів. А для прийняття рішення **Виконавчою радою Фонду** кворум становить $\frac{1}{2}$ голосів усіх держав-членів. **Рішення вважається прийнятим, коли за нього проголосувало кількість керуючих, що мають голоси, які становлять просту більшість від кворуму, або 70% і 85% в залежності від важливості питання.**

У МВФ діє принцип — **зваженої кількості голосів**. Тобто, можливість країн членів впливати на діяльність Фонду через голосування визначається їх часткою у фондовому капіталі. **Кожна держава має 250 базових голосів незалежно від розміру її внеску в капітал і додатково по одному голосу за кожні 100 тис. від суми цього внеску**. Такий порядок забезпечує більшість, яка спроможна приймати рішення провідним державам.

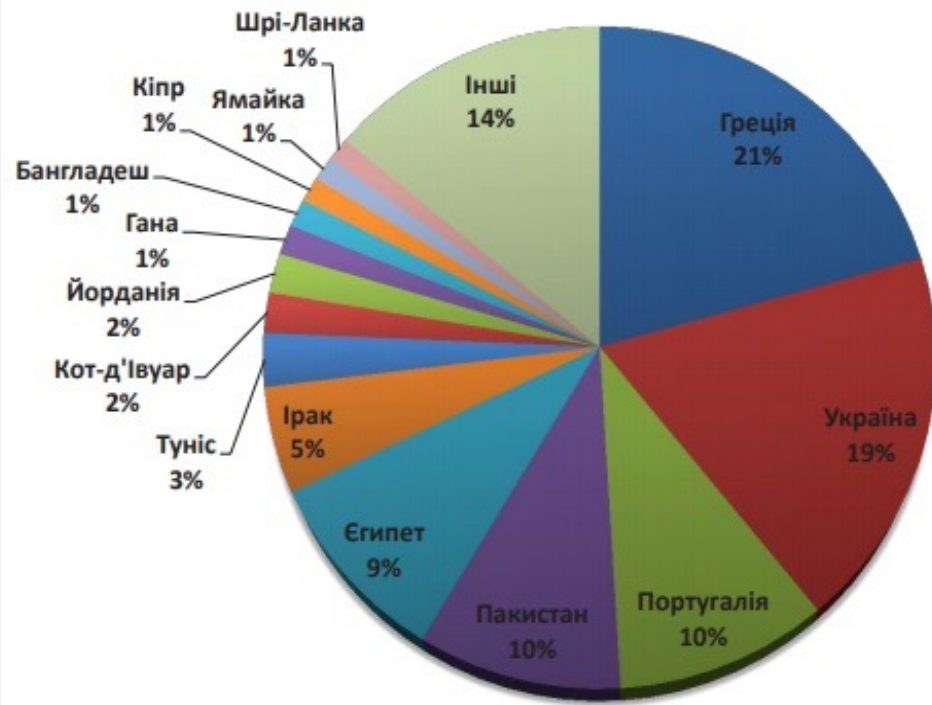
Доля голосов

Наибольшие держатели квот МВФ по данным 2016 года (учебный материал Академии Masterforex-V)

	Квота в млрд SDR	Процент взносов	Процент голоса
United States	82,994	17.45%	16.51%
Japan	30,820	6.48%	6.15%
China	30,482	6.41%	6.08%
Germany	26,634	5.60%	5.32%
United Kingdom	20,155	4.24%	4.03%
France	20,155	4.24%	4.03%
Italy	15,070	3.17%	3.02%
India	13,114	2.76%	2.63%
Russian Federation	12,903	2.71%	2.59%

Кредити, надані МВФ державам-учасникам, станом на 31.12. 2017 р.

Формування ресурсів МВФ відбувається шляхом внесення державою коштів до статутного капіталу Фонду відповідно до її квоти, та за рахунок позичених коштів. Запозичені кошти

МВФ у своїй діяльності використовує й запозичені кошти. Фонд користується кредитом групи десяти в межах 17 млрд. СДР. Фонд також одержує позики центрального банку і скарбниці Саудівської Аравії та деяких інших країн. Загальна сума позик не повинна перевищувати 60% загального обсягу квот.

Статутний капітал МВФ формується за рахунок внесків держав-членів, кожна з яких сплачує 25% своєї квоти або у валюті інших країн-членів, а решта 75% — у національній валюті. Виходячи з розмірів квот, розподіляються голоси між країнами-членами в керівних органах МВФ.

Станом на 01.03.2016 р. статутний капітал МВФ становив 467,2 млрд. СПЗ. Квота України становить 2011,8 млрд. СПЗ, що становить 0,43% від сукупної квоти МВФ.

На 2021 р. – 685 млрд. дол

Форми діяльності МВФ:

- 1. інспектування** (пов'язане з переходом від паритетної до відкритої системи обміну валют);
- 2. консультації** (використовує три типи консультацій – щорічні, додаткові (може організувати директор-розпорядник фонду у випадках, якщо країна несподівано опиняється в складній економічній ситуації, або є підозра, що її дії суперечать «кодексу поведінки» і можуть завдати шкоди іншим країнам) та спеціальні (проводить з тими країнами, економічна політика яких значною мірою визначає стан світової економіки);
- 3. надання послуг, фінансування.**

*Безпосереднє
фінансування
здійснюється за
допомогою таких
механізмів:*

- ✓ **резервний транш** (перевищення квоти країни в МВФ над «скоригованою» сумою її валютних коштів, що знаходяться у фонді на рахунку загальних ресурсів);
- ✓ **кредитні транші** (МВФ надає кредити у вигляді чотирьох траншів, кожний з яких дорівнює 25 відсоткам квоти).

!!! МВФ не займається кредитуванням окремих проектів
МВФ дає гроші, аби **тимчасово підтримати дефіцит платіжного балансу**, коли держава витрачає іноземної валюти більше, ніж заробляє. Кредитами від МВФ Нацбанк «купує» час для своєї країни, щоб вона могла реалізувати ту політику, яка виправила би основні причини дефіциту платіжного балансу.

!!! Всі кредити обов'язково повертати. Інакше економіка не працюватиме. Кредити від МВФ мають бути повернуті, щоб в майбутньому ці гроші могли направити для підтримки інших країн-членів, які зазнають економічних труднощів.

Чому МВФ так зважає на боротьбу з корупцією?

У корумпованих країнах економіка не працює, і їм нема чим повертати позичене. Дослідження МВФ показують, що системна корупція призводить до зниження інвестицій, більшої нерівності та уповільнення економічного зростання країни.

Корупція спотворює державні витрати. Більше витрачають на проекти, за які можна отримати «відкати», замість того, щоб більше витратити на охорону здоров'я та освіту, які мають позитивний економічний та соціальний вплив. Через те, що бідні люди більше покладаються на державні послуги, це все впливає на них і обмежує їхні економічні можливості.

Коли якась країна звертається до МВФ, Фонд **аналізує ситуацію у цій країні** та визначає, **що є необхідним для розв'язання економічних проблем у цій країні**. Цей набір кроків і реформ обговорюються з **органами влади країни**. Якщо сторони згодні щодо політики та реформ, і якщо країна бере на себе зобов'язання щодо їхньої реалізації – з'являється **основа для програми, яка підтримується Фондом**. Як, наприклад, поточна угода stand-by з Україною.

Умови програми повинні врегулювати раз і назавжди економічні дисбаланси та забезпечити економічну стабільність. Після цього – почнеться економічне зростання. Тоді країна буде мати гарну позицію для повернення кредиту МВФ.

Аналіз та рекомендації МВФ ґрунтуються на **конкретній ситуації в кожній окремій країні**. МВФ має багато різних типів програм, аби формулювати умови програми відповідно до конкретної ситуації у кожній окремій країні.

Управління незалежної оцінки МВФ дослідило 133 програми, які фінансуються Фондом. Всі вони **відрізняються у масштабах фіскального регулювання у різних країнах**. Близько 1/3 цих країн мали за мету збільшення бюджетного дефіциту та витрат у відсотках до ВВП. Наприклад, низька інфляція дозволила гнучку монетарну політику в межах програми з Угорщиною 2008 року, тоді як висока інфляція в Україні вимагала більш жорсткої монетарної політики.

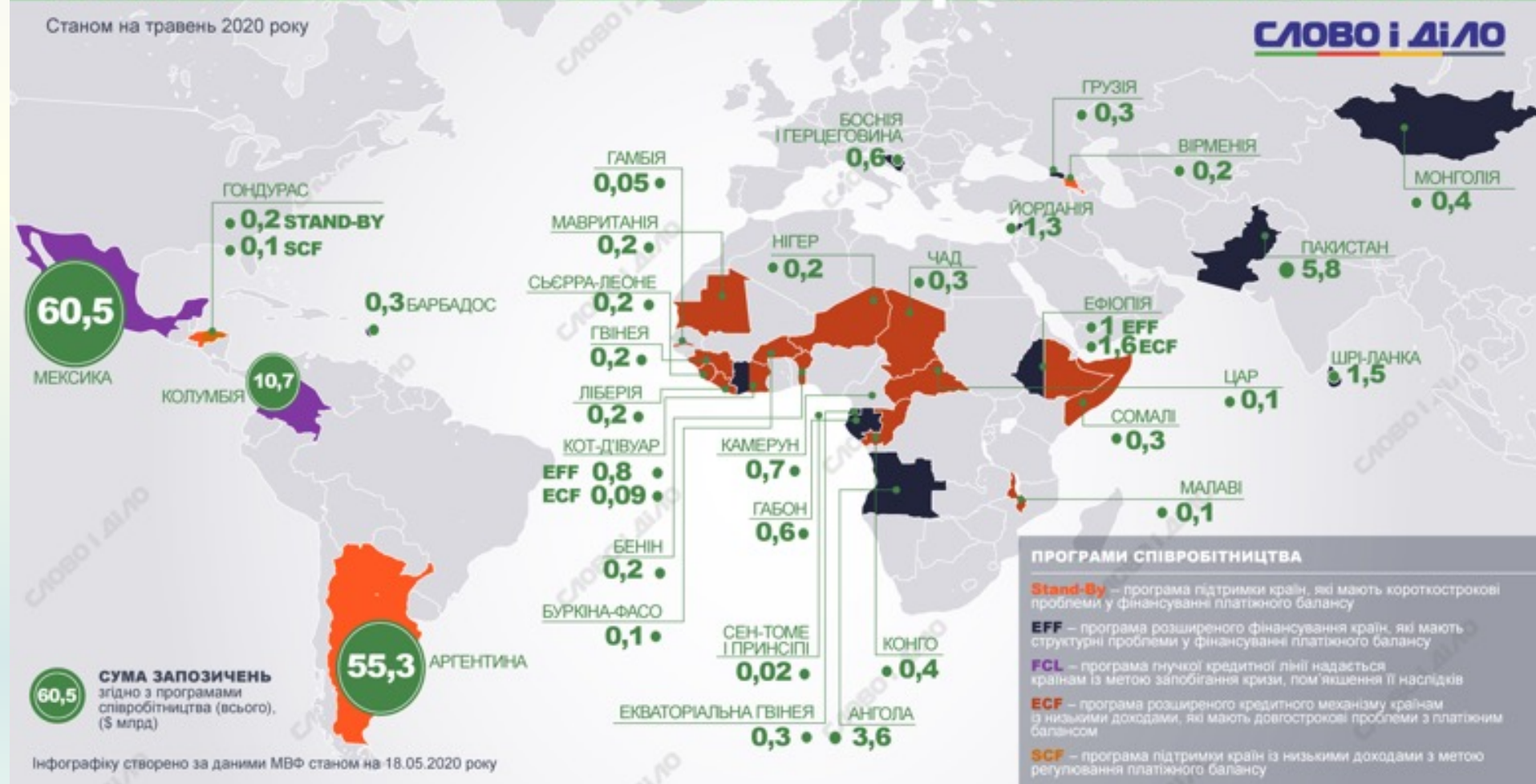
коли МВФ надає фінансування державі-члену, проводиться **оцінка захисних механізмів для отримання розумних гарантій** того, що центральний банк країни може належним чином керувати отриманими від МВФ ресурсами та надавати достовірні грошово-кредитні дані у рамках програми, підтримуваної ресурсами МВФ. На кінець квітня 2021 року було проведено **346 оцінок**, які охоплювали **99 центральних банків**, з них 24 банки у 2021 фінансовому році

ЯКІ КРАЇНИ СПІВПРАЦЮЮТЬ ІЗ МВФ

Станом на травень 2020 року

СЛОВО І ДІЛО

ВИМОГИ МВФ ДО УКРАЇНИ

СЛОВО І ДІЛО

КРИТИКА МВФ

1. М. Джорр (2012 р.) дослідив 57 країн, що розвиваються, протягом 1975 -2002 р. і документально підтвердив, що надання позик МВФ значно збільшує ймовірність майбутнього суверенного дефолту на 1,4%
2. Американський економіст Дж. Стігліц вважає, що політика, яку проводив МВФ, особливо передчасна лібералізація ринку капіталу, сприяла глобальній нестабільності.
3. У 1989 році МВФ надав Руанді позику за умови, що уряд перестане надавати підтримку фермерським господарствам (підтримка є нормою в багатьох країнах світу, включаючи і США) і проведе девальвацію місцевої валюти. Це спровокувало крах доходів населення і, як наслідок, криваву громадянську війну між хуту і тутсі, в якій загинуло понад півтора мільйона чоловік.

Jorra M. The Effect of IMF Lending on the Probability of Sovereign Debt Crises. Journal of International Money and Finance. 2012. № 31(4). P. 709-725.

**Найперша позика від МВФ для України відбулась 1998 року. Тоді грошова позика допомогла країні уникнути дефолту.
На фото - президент Кучма і директор Другого Європейського департаменту МВФ Джон Одлінг-Смі, 1999.**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!